

Wstęp

Coraz częstsze w Polsce wydarzenia o zasięgu międzynarodowym związane z działalnością naukową, dydaktyczną i popularyzatorską w zakresie filologii portugalskiej przynoszą nie tylko wiele satysfakcji ich organizatorom, lecz także stają się dla nich ważnym źródłem inspiracji oraz silnym impulsem do dalszych poczynąń w tej sferze. Niniejszy tom „Studiów Iberystycznych” jest tego świetnym przykładem. Punktem wyjścia do przygotowania zawartych w nim artykułów była bowiem twórcza wymiana myśli i doświadczeń naukowo-badawczych w ramach konferencji *VI Dni Języka Portugalskiego i Kultury Luzofonii w Europie Środkowej i Wschodniej (VI Jornadas de Língua Portuguesa e Culturas Lusófonas da Europa Central e de Leste)*, która odbyła się w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie we wrześniu 2018 roku, z inicjatywy Zakładu Filologii Portugalskiej i Przekładoznawstwa UJ wraz z Katedrą im. Vergílio Ferreiry Instytutu Camõesa w Portugalii, pod kierownictwem prof. dra hab. Jerzego Brzozowskiego.

Krakowski kongres stanowił szóstą edycję realizowanego już od dekady projektu, wpisując się z powodzeniem w cykl owych spotkań naukowych w licznym gronie badaczy, organizowanych w odstępach dwuletnich przez różne ośrodki akademickie w Europie. Wśród uczestników sympozjum w Krakowie znaleźli się przedstawiciele blisko dwudziestu uczelni wyższych z wielu krajów Europy, nie tylko Środkowo-Wschodniej, a także z Brazylii i Stanów Zjednoczonych, skupiający się w pracy naukowej na tematyce portugalistycznej.

Luzofonia: jeden świat, różne głosy – tytuł, który towarzyszy niniejszej publikacji, w pełni oddaje ogromne bogactwo i różnicowanie

zagadnień poruszonych podczas obrad kongresu w odniesieniu do obszarów portugalskojęzycznych, które choć geograficznie rozproszone na kilku kontynentach, stanowią wspólną przestrzeń badawczą, otwierającą niezwykle interesujące i oryginalne perspektywy dla prac o profilu literackim, kulturowym, historycznym, językoznawczym czy tłumaczeniowym. Za wszystkie cenne głosy, idee i opinie, ukazujące wieloaspektowość i złożoność podjętych tematów ze świata Luzofonii, różnorodność koncepcji oraz metod badawczych zastosowanych do jego analizy, organizatorzy konferencji pragną złożyć szczególne podziękowania osobom, które przyjęły zaproszenie do udziału w tym wydarzeniu.

Wspomnianą różnorodność obrazuje także bieżący numer „Studiów Iberystycznych”, obejmujący 37 artykułów naukowych zgrupowanych w dwóch blokach tematycznych. Pierwszy z nich składa się z 23 tekstów zainspirowanych badaniami nad literaturą i kulturą, nie tylko Portugalii, lecz również Brazylii i krajów afrykańskich portugalskiego obszaru językowego. Poruszane w pracach kwestie obejmują szerokie spectrum zarówno jeśli chodzi o problematykę, jak i zastosowane paradygmaty metodologiczne i perspektywy krytyczne. Na podkreślenie zasługuje fakt, że wiele artykułów uwzględnia w swoich analizach specyficzny kontekst obecny również w nazwie samego wydarzenia, umiejętnie wskazując na związki łączące przewodnie motywy portugalskie czy luzofońskie z kulturami, do których przynależą sami piszący. W ten sposób przed czytelnikiem niniejszego tomu odsłania się nie tylko uniwersalityczny wymiar kultury czy literatury języka portugalskiego, ale także jej lokalnie ukierunkowane odczytanie.

Z kolei druga część tomu zawiera 14 artykułów z dziedziny językoznawstwa, przekładoznawstwa oraz glottodydaktyki, przygotowanych przez specjalistów przede wszystkim z uczelni portugalskich i polskich, ale także bułgarskich, rosyjskich, węgierskich i włoskich. Wśród tekstów o tematyce lingwistycznej przeważają prace z zakresu morfoskładni języka portugalskiego, choć poruszana problematyka obejmuje też pragmalingwistykę, paremiologię czy językoznawstwo porównawcze. W artykułach przekładoznawczych omówiono wybrane zagadnienia traduktologiczne na podstawie różnych rodzajów tekstów

tłumaczonych między innymi z języka portugalskiego lub na ten język. Wreszcie teksty glottodydaktyczne traktują o niektórych problemach związanych z nauczaniem języka portugalskiego jako obcego.

W naszym zamyśle zarówno krakowski kongres, jak i niniejsza publikacja mają służyć pogłębianiu już istniejących i odkrywaniu nowych możliwości oraz kierunków współpracy na płaszczyźnie dydaktycznej i naukowej między różnymi ośrodkami uniwersyteckimi prowadzącymi studia portugalistyczne. Liczymy, że zorganizowane przez nas spotkanie specjalistów z zakresu Luzofonii – tak w Krakowie, jak i na łamach bieżącego wydania „Studiów Iberystycznych” – przyczyni się do podtrzymania ważnej inicjatywy, jaką są *Dni Języka Portugalskiego i Kultury Luzofonii w Europie Środkowej i Wschodniej*. Mamy również nadzieję, że owo spotkanie pozwoli umocnić miejsce studiów portugalistycznych na mapie naukowej naszego kontynentu.

Przemysław Dębowskiak

Anna Rzepka

Anna Wolny

Prefácio

Os eventos de alcance internacional, ligados com a atividade científica, didática e de promoção dos estudos portugueses, estão a acontecer cada vez mais frequentemente na Polónia, trazendo imensa satisfação aos seus organizadores, tornando-se uma fonte de inspiração importante e um impulso forte de continuação de atividade neste âmbito.

O presente volume da revista científica *Studia Iberystyczne* serve de um bom exemplo desse fenómeno. O ponto de partida para a preparação dos artigos nela incluídos foi uma livre troca de ideias e experiências científicas e de investigação durante as *6as Jornadas de Língua Portuguesa e Culturas Lusófonas da Europa Central e de Leste*, organizadas no Instituto de Filologia Românica da Universidade Jaguelónica em Cracóvia em setembro de 2018, por iniciativa do Departamento de Estudos Portugueses e Tradução, junto com a Cátedra Vergílio Ferreira do Camões, I.P. e sob os auspícios do Prof. Dr. Jerzy Brzozowski.

O congresso cracoviense constituiu a sexta edição do projeto realizado já por uma década, inscrevendo-se com sucesso nesse ciclo de encontros científicos entre numerosos investigadores, organizado de dois em dois anos por vários centros académicos na Europa. Contaram-se entre os participantes do simpósio em Cracóvia representantes de quase vinte universidades de vários países europeus, não só da Europa Central e de Leste, como também do Brasil e dos Estados Unidos da América do Norte – todos concentrados no seu trabalho científico de temática lusófona.

“Lusofonia: um mundo, várias vozes” – o título que acompanha a presente publicação, reflete a enorme riqueza e diversidade

de assuntos debatidos durante os trabalhos do congresso em relação a espaços lusófonos que, embora geograficamente dispersos por alguns continentes, formam um universo de investigação abrangente, que proporciona perspectivas originais e interessantes para trabalhos de perfil literário, cultural, histórico, linguístico e de tradução. Por todas as vozes, ideias e opiniões, mostrando a pluralidade de aspetos e a complexidade da temática lusófona, como pela variedade de conceptualizações e métodos aplicados para a sua análise, os organizadores das Jornadas querem agradecer a todos os que aceitaram o convite para participar nesse evento.

A supramencionada variedade reflete-se também neste volume da revista *Studia Iberystyczne*, que inclui 37 artigos científicos, agrupados em dois blocos temáticos. O primeiro contém 23 textos baseados em investigações sobre literatura e cultura, não só de Portugal, mas também do Brasil e dos países africanos de língua oficial portuguesa. Os assuntos neles levantados abrangem um vasto leque, tanto quanto à problemática, como aos paradigmas metodológicos e perspectivas críticas usados pelos investigadores. Vale a pena ressaltar também que muitos dos artigos levam em consideração nas suas análises o contexto específico presente no próprio nome do evento cracoviense, apontando com habilidade para as ligações entre os *topos* portugueses ou lusófonos com as culturas às quais pertencem os seus autores. Portanto, o leitor deste volume pode aceder não só ao valor universal da cultura ou língua portuguesas, mas também à sua leitura local e particular.

A segunda parte do volume conta com 14 artigos das áreas de linguística, estudos de tradução e didática do Português Língua Estrangeira, preparados tanto por especialistas da academia portuguesa e polaca, como também búlgara, russa, húngara e italiana. Entre os textos sobre a linguística prevalecem trabalhos da área da morfossintaxe do português, com intervenções também sobre pragmática, paremiologia ou linguística comparativa. Nos artigos da área de estudos de tradução foram tratados alguns assuntos com base em vários textos traduzidos, entre outras línguas, de e para português. Finalmente, os textos de didática tratam sobre alguns problemas relativos ao ensino da língua portuguesa como língua estrangeira.

A ideia central, tanto do congresso em Cracóvia, como desta publicação, é de explorar, aprofundar e descobrir novas possibilidades e rumos de colaboração ao nível da didática e da pesquisa entre vários centros académicos, que oferecem cursos de estudos portugueses. Esperamos que o encontro de especialistas da lusofonia – seja durante o simpósio cracoviense, seja nas cartas desta revista – ajude a propagar uma iniciativa tão importante como as *Jornadas de Língua Portuguesa e Culturas Lusófonas da Europa Central e de Leste*. Desejamos também que este encontro fortaleça o lugar que os estudos portugueses ocupam no mapa científico do nosso continente.

Przemysław Dębowiak
Anna Rzepka
Anna Wolny